הִלְכוֹת נְטִילַת יָדַיִם סִימָן קנח

(ט) (טז) חָלָב, טַל, (י) (יז) דָּם, (יח) מַיִם) [ז]וְלֹא נִתְעַבֵּב, וַאֲפִלּוּ (יט) אֵין יָדָיו נוֹגְעוֹת בְּמָקוֹם הַמַּשְׁקֶה, צָרִיךְ נְטִילָה (כ) בְּלֹא (יא) [יא] בְּרָכָה. הגה: וַאֲפִלּוּ אֵינוֹ מְטַבֵּל רַק רֹאשׁ (יב) הַיָּרָק אוֹ הַפֵּרִי, (כא) אֲפִלּוּ הָכִי יִטֹּל בְּלֹא בְּרָכָה (בית יוסף (ד"ה ומ"ש)): ה [ח]הַנּוֹטֵל יָדָיו לְפֵרוֹת, (כב) הֲרֵי זֶה מְגַפֵּי הָרוּחַ. הגה: וְדַוְקָא שֶׁנּוֹטְלָן בְּתוֹרַת חִיּוּב, אֲבָל אִם נוֹטְלָן מְשׁוּם נְקִיּוּת, (כג) שֶׁלֹּא הָיוּ יָדָיו נְקִיּוֹת, מֻתָּר (הגהת סמ"ק (מצוה קפ"ו הגמ"י ג)). [ט]וּבְשַׁר צָלִי, (כד) יֵשׁ מִי שֶׁנָּרְאָה מִדְּבָרָיו אַף עַל פִּי שֶׁמֹּהַל טוֹפֵחַ עָלָיו דֵּינוֹ כְּפֵרוֹת. [י]וְתַבְשִׁיל (יג) מֻחְתָּם (כה) וְהֵם גְּרוּבִים (כו) דֵּינוֹ כְּפֵרוֹת:

ז בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ולאח"ז). ח חַיִּין ק"ו (ע"א). ט מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א שָׁם (קו: ד"ה הא). י מָרְדְּכִי פֶּרֶק ח' דְּחֻלִּין (סי' קצב).

בְּאֵר הֵיטֵב

וְלֹא שָׁמַע שׁוּמְשְׁמִין. גִּנַּת וְרָדִים חֶלֶק אֹרַח חַיִּים כְּלָל (י"א) [א] סִימָן כ"ט וּמַשֶּׂה יוֹסֵף חֵלֶק ב' סִימָן י"ח (אות יג): (ט) חָלָב. וּמִי חֶלֶב הֲרֵי הֵם כְּחֶלֶב, וְהוּא אַחַר שִׁעוּרִין הַגִּבִינָה נִשְׁאַר אַחֲרָיו חֶלֶב מְעֹרָב עִם אֹכֶל צַף מִלְּמַעְלָה וְאוֹתוֹ הַנִּשְׁאָר נִקְרָא מֵי חֶלֶב. מַשֶּׂה יוֹסֵף שָׁם (אות יד). חֶלֶב חָמוּר הַנִּקְרָא יְגוּרְ"ט צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם. מַשֶּׂה יוֹסֵף שָׁם וְעַיֵּן יָד אַהֲרֹן (הגב"י): (י) דָּם. כְּדִי נִסְבָּה דְּאִסּוּר לֶאֱכֹל דָּם. וְדָם דָּגִים וַחֲגָבִים לֹא מִקְרֵי מַשְׁקֶה, וְאֶפְשָׁר דְּמֵירֵי שֶׁאוֹכֵל דָּם מִפְּנֵי רְפוּאָה וּפִקּוּחַ נֶפֶשׁ מֻתָּר אֲבָרְהָם (סק"ח): (יא) בְּרָכָה. שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא מְשׁוּם נְקִיּוּת. וּבַלְּחָם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות חולין פ"ח אות מא) כָּתַב דְּהָעוֹלָם נוֹהֲגִים שֶׁלֹּא לִטֹּל וְיֵשׁ לָהֶם עַל מִי שֶׁיִּסְמְכוּ שֶׁהַתּוֹסְפוֹת (פסחים קטו. ד"ה כל) סוֹבְרִים כֵּן. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח) וְעַיֵּן עַטֶּרֶת זְקֵנִים. וּבְמַשֶּׂה יוֹסֵף סִימָן י"ח (ס"ק יט) כָּתַב דְּהַמַּקֵּל הוּא מִכְּלַל הַמִּזְלָזֵל בִּנְטִילַת יָדַיִם הַנֶּעֱקָר מִן הָעוֹלָם וְחַיָּב נִדּוּי עַל כֵּן יִרְא שָׁמַיִם יִזָּהֵר בְּדָבָר וְאַל יְחוּשׁ לְמִנְהָג הָרַע עַיִן שָׁם: (יב) הַיָּרָק. וְהוּא הַדִּין אִם אוֹכֵל בְּכַף צָרִיךְ נְטִילָה לְדָבָר שֶׁשִּׁבּוּלוֹ בְּמַשְׁקֶה, מֵיהוּ אִם הַשִּׁבּוּל הוּא בְּמַשְׁקֶה שֶׁהוּא מֻכְשָׁל גַּם לְמַאן דְּמַתֵּימִיר לְטֹל יָדָיו גַּם בְּמֻכְשָׁל אִם אֹכֶל בְּכַף אֵין לְהַתִּימִיר דְּחֲרֵי חֲמוּרוֹת לֹא עֲבָדִינַן. [שְׁיָרִי] כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה הגב"י סק"ד) וּמַשֶּׂה יוֹסֵף שָׁם (אות כד) עוֹלַת תָּמִיד (ש"ש חולין פ"ח סי' יח) כָּתַב דְּכָל הָנֵי אַפְלוּ מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ עֲלֵיהֶם לֹא נִקְרָא טְבוּל בְּמַשְׁקֶה וְלֹא גָּזְרוּ אֶלָּא בְּמַה שֶּׁצָּרִיךְ לִטְבֹּל אוֹתָהּ אֲבָל לֹא בְּלַחְלוּחִית שֶׁל עַצְמוֹ. וְטַ"ז (סק"ט) חוֹלֵק וְכָתַב דְּאַף מִצַּד לַחְלוּחִית עַצְמוֹ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

שֶׁכָּתַב כֵּן וְהֵבִיא רְאָיָה מִפִּתְנִיתִין פֶּרֶק כָּתְרָא דִּתְרוּמוֹת (ס"ג) עַיֵּן שָׁם: [יא] בְּרָכָה. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב, וְעַיֵּן בִּרְכֵּי יוֹסֵף (סק"י) שֶׁאִם אַחַר שֶׁבֵּרַךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן תֹּכַף הֵבִיאוּ לְפָנָיו דָּבָר שֶׁשִּׁבּוּלוֹ בְּמַשְׁקֶה אֵינוֹ צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו וְקַיְימְתִּיהּ מִסְּבָרָא וְשׁוּב מְצָאתִי כֵּן בְּשֵׁם הַרַדְבַּ"ז (ח"ח סי' כז). וְעַיֵּן שָׁם שֶׁאֲפִלּוּ לֹא הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁיָּבִיאוּ לְפָנָיו וְלֹא נִתְכַּוֵּן בִּשְׁעַת נְטִילָה אֵין צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם פַּעַם אַחֶרֶת כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵיָּדָיו עַיֵּן שָׁם. וְקָצַת צָרִיךְ עִיּוּן דְּאִם כֵּן לֶאֱכֹל פַּת נַמִי וּמַה בְּכָךְ שֶׁנִּסְתַּלֵּק מִפְּעוּדַת פַּת, וְצָרִיךְ לוֹמַר דִּלְעִנְיַן דָּבָר שֶׁמְּבוּלוֹ בְּמַשְׁקֶה יֵשׁ לְהַקֵּל טְפֵי:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

והא)], ומַשְׁמַע דְּשָׁאַר שְׁמָנִים אֵינָם בִּכְלַל מַשְׁקֶה: (טז) חָלָב. וְהוּא הַדִּין (יח) מֵי חָלָב (יט) אוֹ חֲמָאָה כְּשֶׁנִּמּוֹחָה, וְלָכֵן הַטּוֹבֵל בָּהֶם דָּבָר מַאֲכָל צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו, וְאִם הָיָה הַחֲמָאָה (יט) קְרוּשָׁה אֵין צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו, דְּחֲמָאָה קְרוּשָׁה הֲוֵי כְּאֹכֶל. וְהָאוֹכֵל דָּבָר הַמְּטֻגָּן בְּחֲמָאָה (כ) כְּשֶׁהִיא לָחָה עַל גַּבּוֹ צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו, וּבְחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל לו ס"ו) כָּתַב דְּדַוְקָא כְּשֶׁנִּמּוֹחַ בְּמַחֲבַת בְּשָׁעַת הַטִּגּוּן קֹדֶם שֶׁהִנִּיחַ הָאֹכֶל לְתוֹכוֹ וְנַעֲשָׂה עָלֶיהָ שֵׁם מַשְׁקֶה מִקֹּדֶם, אֲבָל כְּשֶׁנִּמּוֹחַ אַחַר כָּךְ קַיְימָא לַן (סימן שכ ס"ד) דְּמַשְׁקֶה הַבָּאָה לְתַקֵּן אֹכֶל אֹכֶל הוּא, וְהָאוֹכֵל דָּבָר הַמְּטֻגָּן בְּשׁוּמָן אוֹ בְּמֵי בֵּיצִים לְכֵלִי עָלְמָא לֹא הֲוֵי מַשְׁקֶה [אַחֲרוֹנִים]: (יז) דָּם. כְּדִי נִסְבָּה דְּהָא אִסּוּר לֶאֱכֹל דָּם, וְדָם דָּגִים וַחֲגָבִים לֹא מִקְרֵי מַשְׁקֶה. וְאוּלַי דְּמֵירֵי שֶׁאוֹכֵל הַמַּאֲכָל בְּטִבּוּל בְּדָם מִפְּנֵי רְפוּאָה וּפִקּוּחַ נֶפֶשׁ: (יח) מַיִם. וּמֶלַח (כא) הָעֲשׂוּי מִמַּיִם הֲוֵי מַשְׁקֶה, וְלָכֵן אִם אוֹכֵל צְנוֹן בְּמֶלַח הֲוֵי דָּבָר שֶׁטִּבּוּלוֹ בְּמַשְׁקֶה וְצָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו [דֶּרֶךְ הַחַיִּים (דין נט"ו לסעודה ס"ט)]. וְנִרְאֶה דְּמֵירֵי כְּשֶׁהַמֶּלַח הָיָה לַחָה בִּשְׁעַת טִבּוּל, דְּבִסְתָם מֶלַח שֶׁהוּא קְרוּשׁ הֲלֹא אֵין שָׁם מַשְׁקֶה עֲלֵיהֶן וְכַנַּ"ל בְּאוֹת י"ד: (יט) אֵין יָדָיו נוֹגְעוֹת. גְּזֵרָה שְׁמָא יִגַּע בּוֹ: (כ) בְּלֹא בְּרָכָה. כִּי יֵשׁ מִקְצָת הָרִאשׁוֹנִים דְּסָבְרֵי שֶׁלֹּא הִצְרִיכוּ חֲכָמִים נְטִילַת יָדַיִם לְדָבָר שֶׁטִּבּוּלוֹ בְּמַשְׁקֶה אֶלָּא בִּימֵיהֶם שֶׁהָיוּ אוֹכְלִים בְּטָהֳרָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן עַכְשָׁו שֶׁכָּלְנוּ טְמֵאֵי מַתִּים, וּלְכָךְ לֹא יָבֹרַךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם שֶׁפִּפֵּק בְּרָכוֹת לְהָקֵל. וְהִנֵּה בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח) הֵבִיא בְּשֵׁם הַלֶּחֶם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות חולין פ"ח אות מא) דְּהָעוֹלָם נוֹהֲגִים שֶׁלֹּא לִטֹּל, וְיֵשׁ לָהֶם עַל מַה שֶּׁיִּסְמְכוּ הֵיכָא עַל מִקְצָת הָרִאשׁוֹנִים הַנַּ"ל, אֲבָל הָרַבֵּה אַחֲרוֹנִים הֶחְמִירוּ מְאֹד בַּדָּבָר וְכָתְבוּ דְּהָעִקָּר כְּרַב הַפּוֹסְקִים דְּצָרִיךְ נְטִילָה מִדִּינָא אַף בְּזֶה וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרַ"א שֶׁגַּם דַּעְתּוֹ כֵּן וְהֶחְמִיר מְאֹד בָּזֶה שֶׁאַף צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל זֶה, וְלָכֵן אַף דְּהָעוֹלָם אֵין נוֹהֲגִין לְבָרֵךְ, עַל כָּל פָּנִים אֵין לְהָקֵל לֶאֱכֹל בְּלִי נְטִילָה. וְצָרִיךְ לָזֶה (כב) כָּל דִּינֵי נְטִילָה כְּמוֹ לְפַת. [א]וּמִכָּל מָקוֹם בְּפָחוֹת מִכַּזַּיִת נִרְאֶה לִי

*) שֶׁאֵין לְהַחְמִיר בָּזֶה כְּלָל, דַּאֲפִלּוּ בְּפַת הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים מְקִלִּין וְכַנַּ"ל בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"י): (כא) אֲפִלּוּ הָכִי יִטֹּל וְכוּ'. דְּחִישִׁינַן שֶׁמָּא יִטְבֹּלְנוּ כֻּלּוֹ: ה (כב) הֲרֵי זֶה מְגַפֵּי הָרוּחַ. שֶׁמָּרְאָה בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא מְדַקְדֵּק בְּמִצְוֹת בְּמֵה שֶׁאֵין צָרִיךְ, דְּמִדִּינָא לֹא תִּקְּנוּ כְּלָל נְטִילַת יָדַיִם לְפֵרוֹת, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסָעִיף קָטָן ב' עַיֵּן שָׁם. וְדַע דְּמַה דְּאִסּוּר בְּתוֹרַת חִיּוּב הוּא אֲפִלּוּ (כג) אִם לֹא יְבָרֵךְ עַל נְטִילָה זוֹ, כֵּיוָן שֶׁנּוֹטְלָן מְשׁוּם מִצְוַת נְטִילָה: (כג) שֶׁלֹּא הָיוּ יָדָיו נְקִיּוֹת. (כד) עַיֵּן בָּאַחֲרוֹנִים שֶׁהִסְכִּימוּ דַּאֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ לָהֶם שׁוּם לְכְלוּךְ וְטָמְאָה, רַק שֶׁרוֹצֶה לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ לִטֹּל יָדָיו מְשׁוּם כְּבוֹד הַבְּרָכָה גַּם כֵּן מֻתָּר, וְהָא דְּנָקַט הָרַמְ"א וְלֹא הָיוּ יָדָיו נְקִיּוֹת, לְאַשְׁמוּעִינַן דַּאֲפִלּוּ בְּאֹפֶן זֶה דְּבִדְאֵי צָרִיךְ מִדִּינָא לִרְחֹץ יָדָיו מְשׁוּם הַבְּרָכָה, מִכָּל מָקוֹם אֵין לִטֹּל דֶּרֶךְ חִיּוּב נְטִילָה כְּדִין, רַק דֶּרֶךְ רְחִיצָה בְּעָלְמָא: (כד) יֵשׁ מִי שֶׁנָּרְאָה וְכוּ'. כָּתְבוּ (כה) הָאַחֲרוֹנִים דְּכָל־שֶׁכֵּן עָלְמָא מוֹדִים בָּזֶה דְּמֹהַל הַיּוֹצֵא מִן הַבָּשָׂר לֹא חָשִׁיב מַשְׁקֶה, (כו) אַף אִם מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ מִמַּיִם שֶׁעָלָיו שֶׁהוּחַד קֹדֶם הַצְּלִיָּה פְּשִׁיטָא דְּנִקְרָא מַשְׁקֶה, אֶלָּא שֶׁאֵין דֶּרֶךְ צְלִי לִהְיוֹת טוֹפֵחַ מֵהַמַּיִם (כז) שֶׁמִּתְיַבֵּשׁ בְּעֵת הַצְּלִיָּה, וְדַעַת הַגְּרַ"א [ב]דְּאִם הוּחַד בְּמַיִם קֹדֶם הַצְּלִיָּה, אַף גַּם עַל הַמֹּהַל הַיּוֹצֵא מֵהַבָּשָׂר יֵשׁ שֵׁם מַשְׁקֶה: (כה) וְהֵם גְּרוּבִים. רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁנִּתְנַבְּבוּ מֵרֹטֶב שֶׁעֲלֵיהֶם, דְּאִלּוּ הֵם טוֹפְחִים מֵהָרֹטֶב הֵם בִּכְלַל דָּבָר שֶׁטִּבּוּלוֹ בְּמַשְׁקֶה וְצָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם: (כו) דֵּינוֹ כְּפֵרוֹת. וְהָאַחֲרוֹנִים (כח) הִסְכִּימוּ דְּמִינֵי תַּבְשִׁיל כֵּיוָן שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לִגַּע בּוֹ בַּיָּד אֶלָּא לֶאֱכֹל בְּכַף אֵין צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם, (כט) וַאֲפִלּוּ אִם נוֹגֵעַ בּוֹ בְּדֶרֶךְ מְקָרֶה בְּתוֹךְ הַפַּךְ גַּם כֵּן אֵין צָרִיךְ נְטִילָה, וְכֵן נוֹהֲגִין, אֲבָל מַה שֶּׁדֶּרֶךְ לִגַּע בּוֹ בְּיָדָיו (ל) אַף עַל פִּי שֶׁאוֹכֵל בְּכֵלִי לֹא מְהַנֵּי. [ג]פֵּרוֹת הַמְבֻשָּׁלִים בְּמַיִם יֵשׁ דֵּעוֹת (לא) בֵּין הָאַחֲרוֹנִים אִם צְרִיכִים נְטִילַת יָדַיִם, וְעַל כֵּן נָכוֹן לְהַחְמִיר לְאוֹכְלָן עַל יְדֵי כַּף אִם יֵשׁ מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ עֲלֵיהֶן, (לב) וּבְכִבּוּשִׁים [כָּגוֹן אוּנְגַעְרֶקְעס וּכְהַאי גַּוְנָא] בְּוַדַּאי נָכוֹן לְהַחְמִיר לִטֹּל יָדַיִם, אִם לֹא שֶׁנִּתְנַבְּבוּ מִמַּיִם שֶׁעֲלֵיהֶן.

שַׁעַר הַצִּיּוּן

הָאָזוֹן מִלִּיסָא (דרך החיים) הִלְכוֹת נְטִילַת יָדַיִם (סק"ו) מִשְׁמַע שָׁם דְּיַיִן אוֹ מַיִם אֲפִלּוּ כְּשֶׁהֵם קְרוּשִׁים חֲשִׁיבֵי מַשְׁקֶה, וְאֵינוֹ כֵּן. וַאֲפִלּוּ אִם תִּמְצֵי לוֹמַר דִּסְבִירָא לֵיהּ דְּיַיִן קָרוּשׁ חֲשִׁיב מַשְׁקֶה דִּיפְרֵשׁ הַמִּשְׁנָה שָׁם כְּפֵרוּשׁ הָרַמְבַּ"ם, עַל כָּל פָּנִים בְּמַיִם אֵיתָא בְּתוֹסָפְתָּא (טהרות פ"ב ה"ז) בְּהָדְיָא דְּכָשִׁירִים לֹא חֲשִׁיבֵי מַשְׁקֶה וְצָרִיךְ עִיּוּן, וְאוּלַי חָסֵר שָׁם בְּדַפּוּס תֵּבוֹת אֲפִלּוּ חָזְרוּ וְנִמּוֹחוּ הַכָּתוּב בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"י): (יז) מִשְׁנָה בְּמִכְשִׁירִין פֶּרֶק ו' (מ"ה) וְעַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב (סק"ט) וְעַיֵּן פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ה): (יח) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (דין נט"ו לסעודה ס"ה): (יט) טַ"ז (סק"ט) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (שם) וְאִם טָבַל מֵאֹכֶל חַם וְנִמּוֹחַ עַל יְדֵי זֶה מַשְׁמַע מַחֲיֵי אָדָם (ח"א כלל לו ס"ו) דְּאֵין צָרִיךְ נְטִילָה, מֵיהוּ כָּל זֶה שִׁיּוּךְ אִם לֹא טָבַל רַק פַּעַם אַחַת, אֲבָל כְּשֶׁטָּבַל הַמַּאֲכָל אַחַר כָּךְ עוֹד פְּעָמִים (כ) כָּל דִּינֵי נְטִילָה כְּמוֹ לְפַת. [א]וּמִכָּל מָקוֹם בְּפָחוֹת מִכַּזַּיִת נִרְאֶה לִי דְּכָשֵׁר כֵּיוָן דְּאֵין בּוֹ כְּדֵי סְעִידָה וְאֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ עָלָיו אַחֲרֵי כֵן וְעַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב (סק"ח) וְעַיֵּן בְּכִנּוּסֵי הָרַבָּנִים (סי' ל"ב אות ל"ב) וְעַיֵּן בְּשַׁעַר הַמִּצְוָה

הִלְכוֹת נְטִילַת יָדַיִם סִימָן קנח

כ סמ"ק בְּסִימָן (קמ"ט) [קנ"א] (ע"י ש"ן).
ל תוֹסָפוֹת בְּפִסְחִים קט"ו (ע"א ד"ה כל, ע"ב ד"ה אסחוי, ע"י ש"ן). מ סֵפֶר אָרְחוֹת חַיִּים (הל' נט"י סי' יג) מִמִּשְׁנָה סוֹף פֶּרֶק קַמָּא דְּעֵרוּבִין (פ"י).
נ עֲדָיוֹת פ"ה (פ"י"א).
ס שַׁבָּת ס"ב (ע"ב).
ע סוֹטָה ד' (ע"ב).
פ שַׁבָּת ס"ב (ע"ב).
צ בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ויכרך) בְּפֵרוּשׁ דִּבְרֵי הַטּוּר.

ל (יד) (כז) כ**הַשּׁוֹתֶה אֵינוֹ צָרִיךְ לִטֹּל אֶפִלּוּ יָדוֹ אַחַת.** (וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן ק"ע (ס"ק)): **ז לְנָטַל יָדָיו לְדָבָר שֶׁטִּבּוּלוֹ בְּמַשְׁקֶה וְאַחַר כָּךְ רוֹצֶה לֶאֱכֹל לֶחֶם,** (כח) **יֵשׁ מִי שֶׁנִּרְאֶה מִדְּבָרָיו שֶׁאֵין אוֹתָהּ נְטִילָה עוֹלָה לוֹ, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר אִם נָטַל יָדָיו** (כט) **שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל וְאַחַר כָּךְ נִמְלַךְ וְאָכַל.** הַגָּהּ:

ל) * וְאִם (לא) לֹא הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ * יִטֹּל (לב) בְּלֹא בְּרָכָה (דברי עצמו). (לג) אִם נָגַע בַּאֲכִילָתוֹ בִּמְקוֹמוֹת הַמְטֻנָּפוֹת בְּגוּפוֹ יַחֲזֹר וְיִטֹּל יָדָיו. תשובת רשב"א (מ"מ) סימן קצ"ב וקצ"ג, וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן קס"ד (ס"ב) (כְּפוּל לְקַמָּן, וְשָׁם נִתְבָּאֵר דְּצָרִיךְ גַּם כֵּן לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ): **ח מִי שֶׁהָיָה** (לד) **בַּמִּדְבָּר, אוֹ בִּמְקוֹם סַכָּנָה,** (לה) **וְאֵין לוֹ מַיִם,** (לו) **פָּטוּר** (טו) **מִנְּטִילַת יָדַיִם: ט צָרִיךְ לִזָּהֵר בִּנְטִילַת יָדַיִם, שֶׁכָּל הַמְזַלְזֵל** (טז) **בִּנְטִילַת יָדַיִם נ חַיָּב נִדּוּי, ס וּבָא לִידֵי עֲנִיּוּת, ע וְנֶעֱקָר מִן הָעוֹלָם: י פַּאַף עַל פִּי** (לז) **שֶׁשִּׁעוּרָם בִּרְבִיעִית,** (פֵּרוּשׁ רְבִיעִית הַלּוֹג, דְּהַיְנוּ שִׁעוּר בֵּיצָה וָחֲצִי), **יוֹסִיף לִטֹּל בְּשָׁפַע, דְּאָמַר רַב חִסְדָּא אֲנָא מְשָׁאי מְלֵא חָפְנֵי מַיָּא, וִיהָבוּ לִי** (לח) **מְלֵא חָפְנַי** (יז) **טִיבוּתָא: יא * צ מְבָרֵךְ קֹדֶם נְטִילָה, שֶׁכָּל הַמִּצוֹת מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם**

בְּאֵר הֵיטֵב

צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם וְהֵיכָן מְצַד הַמַּיִם אוֹ שֶׁאֵר מַשְׁקֶה מֵהֶנֶּה שֶׁבְּצָה שֶׁעַל הַפֵּרוֹת, אֲבָל לַחְלוּחִית מִצַּד מַהוּ שֶׁלָּהֶם לֹא מֵהֶנֵּי דְּהָא לֹא מַשְׁבְּעָה מַשְׁקִים הֵם. וְעַל פִּי זֶה נִרְאֶה לִי גַּם בְּחִשִּׁים מְבֻשָּׁלִים מֵירֵי דְּוַקָא בְּנִגּוּבִים מִן הַמַּיִם שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ בְּתוֹכָהּ, אֲבָל גְּבִי צְלִיָּה נִרְאֶה לִי דַּאֲפִלּוּ הוּדַּח הַבָּשָׂר בְּמַיִם קֹדֶם הַצְּלִיָּה מִכָּל מָקוֹם בְּשָׁעַת הַצְּלִיָּה נִתְיַבֵּשׁ אוֹתוֹ לַחְלוּחִית וּמִן הַבָּשָׂר יוֹצֵא מֵהֶל וְהוּא מַלַּחְלוּחִית הַבָּשָׂר שֶׁאֵינוֹ נִקְרָא מַשְׁקֶה. וְכָתַב עוֹד נִרְאֶה לִי דִּכְשֶׁמְּבֻשָּׁלִים מִינֵי עִסָּה בְּמַיִם אַף שֶׁיֵּשׁ רֹטֶב שָׁם לֹא צָרִיךְ נְטִילָה לְהָעִסָּה, וְזֶה דּוֹמֶה לְמַה שֶּׁכָּתַב בַּיִת יוֹסֵף (ד"ה וכתב הר"ן) בְּלִשְׁתּוֹת אֵין צָרִיךְ נְטִילָה מִשּׁוּם דְּלֹא עָבְדִי דְּנָגַע בְּמַשְׁקִין שֶׁתְּתוֹךְ הַכּוֹס וְכוּ' הָכִי נָמֵי בָּזֶה לֹא בְּטִגּוּן נִרְאֶה לִי שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בְּאִם הוּא מְטֻגָּן בְּחֻמְאָה צָרִיךְ נְטִילָה דְּחֻמְאָה בִּכְלָל חֵלֶב הוּא מִשְׁבְּעָה מַשְׁקִין, אֲבָל מְטֻגָּן בְּשׁוּמָן אוֹ שֶׁל בָּשָׂר אֵינוֹ צָרִיךְ נְטִילָה דְּלֹאו מִשְׁבְּעָה מַשְׁקִין הוּא עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, וְעַיֵּן לְעֵיל סָעִיף קָטָן י"ב: **ו (יד) הַשּׁוֹתֶה.** הַשָּׁתָם כֵּיוָן דְּאֵינוֹ נוֹגֵעַ בַּמַּשְׁקֶה לְעוֹלָם. לְפִי זֶה הַשּׁוֹתֶה מַיִם מִבְּהֵר בְּיָדוֹ צָרִיךְ נְטִילָה

בְּאוּר הֲלָכָה

ז * וְאִם לֹא הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ וְכוּ'. וְאִם שָׁהָה כְּמָה שָׁעוֹת עַד שֶׁאָכַל פַּת מוּכָח לְקַמָּן בְּסִימָן קס"ד סָעִיף א' וּבַהַגָּ"ה [ב] **דְּצָרִיךְ** מִדִּינָא לִטֹּל יָדָיו שֵׁנִית [וּמַפְלִיג צָרִיךְ **לְבָרֵךְ גַּם כֵּן]. אַף שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁלֹּא הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵעֵת הַנְּטִילָה בֵּינַיִם שֶׁלֹּא הָתְנָה בְּעֵת הַנְּטִילָה שֶׁיִּהְיֶה הַנְּטִילָה זוֹ עוֹלָה לוֹ אַף לְאַחַר מִכָּן, וְאַף דְּשָׁם** לֹא מוּכָח רַק שֶׁאֵין הַנְּטִילָה עוֹלָה לוֹ לְכָל הַיּוֹם, מִסְּתַבְּרָא דְּהוּא הַדִּין לִזְמַן מְרֻבֶּה אֵין עוֹלָה לוֹ:

*** יִטֹּל בְּלֹא בְּרָכָה.** עַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן קנ"ט סָעִיף י"ג בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק עה) **דְּכְשֶׁאֵין לוֹ מַיִם יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל נְטִילָה הָרִאשׁוֹנָה:**

יא * מְבָרֵךְ קֹדֶם נְטִילָה וְכוּ'. הַגָּה מִלְּשׁוֹן הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ מִשְׁמַע דְּמִי שֶׁרוֹצֶה

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

כָּתַב בְּדַרְכֵי הַחַיִּים (דין נט"י לסעודה ס"ח) הָאוֹכֵל לָעֵרֶךְ לְמַתֵּק הַשְׁתִּיָּה [א] וְטוֹבֵל הַלַּעֲרֵךְ בְּיַיִן שָׂרָף לֹא הָוֵי דָּבָר שֶׁטִּבּוּלוֹ בְּמַשְׁקֶה, מְשׁוּם דְּזֶעָה הוּא מֵהַתְּבוּאָה וְהָוֵי מֵי פֵּרוֹת, וְאַף אִם הַיַּיִן שָׂרָף מָזוּג הוּא בְּמַיִם, מִכָּל מָקוֹם מֵעֵט הוּא וְאֵין צָרִיךְ נְטִילָה עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, מַשְׁמַע מִזֶּה דְּאִם הַמַּיִם הוּא רֹב [לְפִי הַגְּרָאדִי"ן] הָוֵי בִּכְלַל מַשְׁקֶה. וְאִם הַלַּעֲרֵךְ הוּא פֵּרוֹת מְכַזָּתִּ גַּם כֵּן אֵין לְהָקֵל*) וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן כ': **ו (כז) הַשּׁוֹתֶה וְכוּ'.** דְּלֹא עָבְדִי דְּנָגַע בְּיָדוֹ בַּמַּשְׁקִין שֶׁבְּתוֹךְ הַכֹּלִי לֹא תִּקְנוּ נְטִילָה לָזֶה, (נג) וְלָכֵן אַף אִם אֶרַע שֶׁנָּטַל הַמַּשְׁקִין בְּיָדוֹ כְּגוֹן שֶׁשָּׁאַב בְּיָדָיו מִן הַנָּהָר וְשָׁתָה, גַּם כֵּן אֵין צָרִיךְ נְטִילָה דְּלֹא תִּקְנוּ נְטִילָה לִשְׁתִּיָּה [מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יא)]: **ז (כח) יֵשׁ מִי וְכוּ'.** הֵינוּ (לד) לְדַעַת מִקְצַת הַפּוֹסְקִים שֶׁזָּכַרְתִּי לְעֵיל בְּאוֹת כ' שֶׁסְּבִירָא לְהוּ דְּאֵין חִיּוּב נְטִילָה לְטִבּוּלוֹ בְּמַשְׁקֶה בְּזֶמֶן הַזֶּה, וְלָכֵן אֵינוֹ יוֹצֵא בִּנְטִילָה זוֹ לַאֲכִילַת פַּת, דְּלֹא נָטַל לְשֵׁם נְטִילָה הַמֻּחְיֶבֶת: **(כט) שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל.** כְּגוֹן שֶׁהָיוּ יָדָיו מְלֻכְלָכוֹת וּנְטָלָן וְלֹא הָיָה בְּדַעְתּוֹ לֶאֱכֹל אָז, וְנִמְלַךְ לֶאֱכֹל וְלֹא הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ בֵּינְתַיִם, דָּזֶה כָּל שֶׁכֵּן דְּאֵין נְטִילָה רִאשׁוֹנָה עוֹלָה לוֹ, דְּלֹא הָיְתָה לְשֵׁם קְדֻשָּׁה כְּלָל: **(ל) וְאִם וְכוּ'.** קָאֵי עַל כָּל הַסָּעִיף: **(לא) לֹא הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ.** דְּאִם הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִשְּׁמִירָתָן לְכֻלֵּי עָלְמָא צָרִיךְ לִטֹּל שֵׁנִית וּבִבְרָכָה, דְּאָז אֵין נְטִילָה רִאשׁוֹנָה עוֹלָה לוֹ כְּלָל: **(לב) בְּלֹא בְּרָכָה.** דְּכַמָּה פּוֹסְקִים סְבִירָא לְהוּ דִּבְנְטִילַת יָדַיִם לְחֻלִּין אַף אִם לֹא כִּוֵּן לְשֵׁם נְטִילָה יָצָא אִם לֹא הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵעֵת שֶׁנָּטַל יָדָיו, וּמְבֹאָר דִּבְרֵיהֶם בְּבֵית יוֹסֵף סִימָן קנ"ט (ד"ה קוף) וּבְשֻׁלְחָן עָרוּךְ שָׁם סָעִיף י"ג עַיֵּן שָׁם, וְאִם כֵּן יֵשׁ בְּלֹא בְּרָכָה שֶׁמָּא יָצָא בִּנְטִילָה הָרִאשׁוֹנָה, וְעַל נְטִילָה רִאשׁוֹנָה לֹא שַׁיָּךְ לְבָרֵךְ (לה) אַף דִּנְמִלַּךְ לֶאֱכֹל סָמוּךְ מִמַּשׁ לְהַנְּטִילָה, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיְתָה לְשֵׁם נְטִילָה [אַחֲרוֹנִים]: **(לג) אִם נָגַע וְכוּ'.** הֵינוּ (לו) אַף בְּדָבָר שֶׁטִּבּוּלוֹ בְּמַשְׁקֶה [מַטָּה יְהוּדָה (ס"ק טו)] וְכֵן מַשְׁמַע בְּבָאוּר הַגְּרָ"א עַיֵּן שָׁם]: **ח (לד) בַּמִּדְבָּר.** הוּא גַּם כֵּן הַטַּעַם (לו) מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה אִם יַלֵּךְ וְיַחְפֹּשׂ אַחַר מַיִם, וְנָקֵט מִדְבָּר בִּפְנֵי עַצְמוֹ לְאַשְׁמוּעִינָן דְּסָתָם מִדְבָּר לְעוֹלָם מְקוֹם סַכָּנָה הוּא: **(לה) וְאֵין לוֹ מַיִם.** וְאַף כְּשֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁאִם יַחְזֹר אַחֲרֵיהֶם מִיל (לז) יַשִּׂיג שָׁם מַיִם גַּם כֵּן אֵין מַחֲיָבִ: **(לו) פָּטוּר מִנְּטִילַת יָדַיִם.** מִכָּל מָקוֹם בְּמַפָּה (לח) צָרִיךְ לִכְרֹךְ יָדָיו בְּדִלְקַמָּן סִימָן קס"ג (ס"א): **י (לז) שֶׁשִּׁעוּרָם בִּרְבִיעִית.** הֵינוּ רְבִיעִית אַחַת לְשִׁתֵּי יָדָיו, וּלְקַמָּן בְּסִימָן קס"ב סָעִיף ד' (ס"ק מט) הֶעְתַּקְתִּי דִּבְרֵי הָאַחֲרוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ דְּלֹא יִפְחֹת מֵרְבִיעִית לְכָל יָד וְיָד, דִּכְנוֹטֵל בְּפָחוֹת צָרִיךְ לְזַהֵר בְּהַרְבֵּה דְּבָרִים וְאֵין הַכֹּל בְּקִיאִין בָּהֶם: **(לח) מְלֹא חָפְנַי טִיבוּתָא.**

*) בְּדִפּוּס רִאשׁוֹן כָּתוּב הַמְחַבֵּר: וְאִם הַלַּעֲרֵךְ הוּא פֵּרוֹת מְכַזָּתִּ נִרְאֶה דְּיֵשׁ לְהָקֵל. וּבְהַדְּפָסָה מְאוּחֶרֶת יוֹתֵר (תר"ע) תִּיקֵּן כָּאן [ע"פ הַגְּהָתוֹ לס"ק כ'] לְהַחְמִיר כְּמוֹ שֶׁהוּא לְפָנֵינוּ.

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ו (נא) וְהַגָּה מֵהַטּ"ז (סק"י) שֶׁכָּתַב דְּאִם אוֹכֵל דְּבַשׁ בְּיָדָיו צָרִיךְ נְטִילָה, מִשְׁמַע לְכְאוֹרָה דְּפָלִיג עַל זֶה וְכֵן כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים עַיֵּן שָׁם, אַף לֹא רָצִינוּ לְהַחְמִיר כָּל כָּךְ לְעִנְיַן דָּבָר שֶׁטִּבּוּלוֹ בְּמַשְׁקֶה, וּבְכָרְעִ"ז (ס"ג) [וּמִלְבוּשֵׁי שְׁרָד מִשְׁמַע גַּם כֵּן קְצָת הָכִי] מִשְׁמַע שֶׁגַּם הַט"ז מוֹדֶה לָזֶה עַיֵּן שָׁם. **וְהִנֵּה מֵהַגְּרִ"ז** (שם) **מִשְׁמַע דְּהָאוֹכֵל דְּבַשׁ שֶׁהוּא עָב קְצָת בְּאֻצְבָּעוֹ יֵשׁ לְהַחְמִיר לְהִצְטָרֵךְ נְטִילָה, אֲבָל מֵהַפְּרִי מְגַדִּים** (מש"ז סק"י) **מַשְׁמַע דְּלֹא כֵּן מִהַמָּגֵן אַבְרָהָם** (סק"ה) **יֵשׁ לְהָקֵל בָּזֶה: ז (לז) וְעַיֵּן בְּכָאוּר הַגְּרִ"א שֶׁהִקְשָׁה דְּאַמַּאי לֹא זָכַר הַמְחַבֵּר דִּיטֹל בָּזֶה בְּלֹא בְּרָכָה,** אַחֲרֵי דְּהוּא בְּעַצְמוֹ דַּעְתּוֹ בְּסָעִיף ד' דְּצָרִיךְ לִטֹּל מִדִּינָא לְדָבָר שֶׁטִּבּוּלוֹ בְּמַשְׁקֶה, וְאַף דְּשָׁם חֻשַּׁשׁ לְדַעַת הַתּוֹסָפוֹת (פסחים קטו: ד"ה אסחוי) וּפָסַק דִּיטֹל בְּלֹי בְּרָכָה, אִם כֵּן הָכָא נַמִּי עַל כָּל

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א) בְּסִידּוּר (סדר נטילת ידים ה"כ) כָּתוּב: זֵיעָה הַיּוֹצֵא מִן הַמִּשְׁקִין הֲרֵי הוּא כְּמִשְׁקִין, כְּמוֹ יַיִן שָׂרָף, וְאִם נִתְעָרֵב אַחַד מִשִּׁשָּׁה מִשְׁקִין בְּמֵי פֵּרוֹת הוֹלְכִין אַחַר הָרוֹב. **ב)** וּבְשוּ"ע הָרַב שָׁם (ס"א) כָּתוּב שֶׁאִם שָׁמַר יָדָיו מוֹעִילָה לוֹ נְטִילָה זוֹ לְאֲכִילָה הָאַחֲרוֹנָה אַף בְּלֹא תְּנַאי, שֶׁהַתְּנַאי אֵינוֹ אֶלָּא מִשּׁוּם כַּוָּנָה [וְרֹאשׁ שַׁעַר הַצִּיּוּן שָׁם (סק"ז)].

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah